

ing van dit ding precies na houdt. De principieel ede groote

wij den voorijlate, om te ge geroepen die zending rein zich ge-

zeer zeker ters naar de sturen, maar haar scholen oe, dat ook al vermogen. wij meenen, indien een regeeringsubdan dat zij ordt speciale esheeren niet

gelisten-Zen- anteren. Dat men voelen leer speciale

ekers aange- het bijzonder van Leeuwen ding voor de tzelaar over: voor de zen-

ferentie hield id, dan ware te verstaan. een zendende it.

onlijk noemt gsvereenigin-

Waar echter ig: zenden, le gegeven, en erk, die een chten wij het und wekkend, ootschapszen- dende kerk. e men deze skens.

niet meer in dende kerken souverain op

de Generale i zekere een-

ar geopperd; dat deze de- ven tot moei- en Delft heeft en gebreken, nen kunnen

De Pol in het , om decen- tendingszaken slijk hij zegt,

de Zending- lig en duide- nog een enkel

omen, dat in an onze men- gehandeld te len Zending- reel ons land en moet door rogelijk blijkt, en wij reeds open, kunnen

Deputaten een szins te vol- ortreffelijk ook ou, naar wij unnen worden k o.a. Dr H. naar de Ame- zij doen, alsof en louter par-

nde kerk een haar leden, samenwerken, andende kerk menwerkende

van een een-

rijdige decentralisatie willen weten. Al zullen de leden eener kerk het meest belangstellen in hun bepaald terrein, toch moeten zij ook ingelicht worden over hetgeen er elders geschiedt. Wij hebben dan ook gevraagd, of in het Zendingverslag, dat aan de Generale Synode wordt aangeboden, ook niet een kort overzicht kan komen van den arbeid op elk afzonderlijk terrein gelaan.

Wij meenen hiermee de vraag van Ds Pol beantwoord te hebben. Zoo hij nog niet tevreden is, dan zullen wij gaarne zijn meening hooren.

Natuurlijk stemmen wij in met zijn woorden: „Dat wij met de Zendingsofvoeding al zijn, waar wij wezen moeten, zal wel niemand kunnen en durven beweren.

Ook moet het voor onze met verlof in het vaderland toevende missionairen pijnend zijn, zoo telkens en telkens te ervaren, dat bij al de offervaardigheid voor de zending, toch de kennis van de zending nog altijd zoo gering is.

Van hun kant bezien is het toch wel te begrijpen, dat zij op middelen bedacht zijn, om in zoo'n ongewenschten toestand verandering te brengen. Doch op ons, die in het land zijn, rust toch aller- eerst de taak". J. D. W.

PERS-SCHOUW.

Napoleon-Apollo.

Men herinnert zich, wat we voor 2 weken schreven over Prof. Drews, die op de vergadering van moderne theologen getracht had, het evangelie en den persoon van Jezus te verklaren uit astronomische motieven. Een eigenaardige bestrijding van Drews redeneermethode hof ik aan in „De Bourdon". Zonder het voor deze wijze van polemiek op te nemen, kan men voor een keer toch geen kwaad zien in een grapje als dit:

Een dergelijke, zoogenaamde wetenschap kan men eigenlijk niet anders en niet beter bestrijden dan door haar belachelijk te maken.

En daarin is reeds tientallen van jaren geleden een „geestig Franselman uitmunten geslaagd, die aan dergelijke „wetenschap" beoefenaars schreef: op dezelfde wijze waarop zij de Christus-figuur tot een mythe maakt, zal ik U bewijzen, dat Napoleon nooit bestaan heeft en dat heel de levensloop van Napoleon niets anders is dan mythe en legende, opgebouwd op den natuurlijke loop van de zon.

Reeds de naam Napoleon immers doet den echtings in de wetenschap ingewijde onmiddellijk denken aan den ouden zonnegod Apollo. Het is duidelijk, dat de naam Napoleon afkomstig is door wijziging van een paar letters van dien oud-Grieksch zonnegod.

Volgens de Griekse sage werd deze Apollo geboren op een eiland in de Middellandsche zee, waarmede volkomen klopt, dat ook Napoleon volgens de legende zou geboren zijn op Korsica, dat eveneens een eiland in de Middellandsche zee is.

De moeder van Napoleon heette Laetitia, maar dat is heel duidelijk een verbastering van Leto, die de moeder van Apollo zou geweest zijn.

Napoleon zou vier broeders gehad hebben, die succesievelijk door hem tot koning gemaakt werden; dat is niets anders dan een mythische voorstelling van de vier jaargelijken, die achtereenvolgens door de zon op aarde heerschen.

Ook moet Napoleon twaalf maarschallen hebben gehad, hetgeen heel duidelijk doet denken aan de twaalf teekenen van den Dierenriem.

De loopbaan van den zoogenaamd historischen Napoleon begint met een tocht naar Egypte en eindigt op het eiland Helena in den Atlantischen Oceaan; maar dat is niets anders dan de dagelijkse loopbaan van de zon, die immers eveneens opgaat in het Oosten en in de zee van het Westen ten onder gaat.

Het is duidelijk, dat Napoleon nooit werkelijk heeft bestaan en dat de fantastisch aangelegde Franschen eenvoudig een schepping hunner verbeelding hebben opgesierd met de oude mythe van den Grieksch zonnegod Apollo.

Kees Boeke en de Bijbel.

Over Kees Boeke wordt tegenwoordig veel geschreven. Naar het oordeel van sommigen ook te weinig. Zij meenen, dat te weinig aandacht wordt geschonken aan de bewering, dat Kees Boeke, dien we kennen als antimilitarist en dienstweigeraar, eens als geheim agent van de politie zou zijn werkzaam geweest; of, om het in de taal van pedante Pietje van voor 2 weken te zeggen: dat het in de groep bilhove wemelt van stille smerusse. (Bilthoven is de plaats, waar Boeke zijn organisatie heeft.)

Over Boeke's bijbelgebruik schrijft Dr De Moor in de „Utr. Kerkbode", handelend over zijn misbruik van den bijbel:

Een merkwaardig voorbeeld daarvan wil ik aanhalen uit de brochure „Zwaard of Kruis?". In een noot zegt Boeke (en hij laat het zelfs met vette letter drukken): „Vergelijk bijvoorbeeld eens Lukas 4:18, 19 met Jes. 61:1, 2, en gij zult zien, hoe zorgvuldig Jezus in het midden van vers 2 ophoudt, waar van de wreke Gods gesproken wordt."

Het is inderdaad juist, dat de Heere Jezus het citaat uit Jes. 61 afbreekt bij de woorden „om uit te roepen het jaar van het welbehagen des HEEREN", en de onmiddellijk volgende woorden: „en den dag der wreke onzes Gods" niet aanhaalt.

Waarom is dat echter? Omdat Hij met die woorden niet instemde? Maar hoe zou Hij dan gezegd kunnen hebben, dat de Schrift niet gebroken kan worden (Joh. 10:35)? Reeds dit maakt het onmogelijk, de Schriftbeschouwing van Boeke te aan-

vaarden als met die van den Heere Jezus in overeenstemming. En wanneer we blijven bij dezen tekst, is het duidelijk, dat de reden van het afbreken niet gelegen is in wat volgde, maar in wat voorafging.

Wat is de zaak? Had dit woord „wraak" den Heiland niet voldaan, dan zou Hij het moeten weglaten hebben, om echter onmiddellijk voort te gaan met de volgende woorden „om alle treurigen te troosten, om den treurigen Zion te beschikken, dat hun gegeven worde sierraad voor asch, vreugdeloos voor treurigheid, het gewaad des lofs voor een benauwden geest", enz. enz. Bovendien zou Hij dan ook elders niet van „wraak" of een „dag des wraaks" moeten spreken; terwijl we toch in hetzelfde Evangelie (hoofdstuk 21:22) uit Zijn mond lezen: „Want deze zijn de dagen der wraak, omdat alles vervuld worde, wat geschreven is". Reeds deze tekst werpt de gansche redeneering van Boeke omver, en wat de wraak betreft en wat de vervulling van het O. T. aangaat.

Maar dat de Christus hier afbreekt heeft een gansch andere reden. Hij leest in de synagoge den tekst der predikatie, die Hij op dezen sabbatdag wil houden. Deze is aan het einde bij het woord: „te prediken het aangename jaar des Heeren". Dat is nu aangebroken. Daarover wil Hij nu spreken. En daarom leest Hij niet verder. Eerst wanneer blijkt, dat Israël Hem verworpt (Lucas 21) laat Hij de andere zijde der zaak zien, dat de dagen der wraak dan intreden wanneer men het aangename jaar des Heeren verworpt. Ziedaar de zeer eenvoudige Schriftuurlijke verklaring van het feit, dat Boeke zoo opmerkelijk rond.

En even later:

Tegenover de opvatting van de goddelijkheid van het gezag geldt als antwoord het woord van Jezus tot Pilatus: „Gij zoudt geen macht hebben tegen Mij, indien het U niet van boven (d. i. van uw superieuren) gegeven ware; daarom die Mij aan U heeft overgeleverd, heeft groter zonde".

Na weet de eenvoudigste onder ons, dat de tusschen haakjes geplaatste uitlegging volkomen onjuist is. Jezus wil niet zeggen, dat Pilatus' macht hem door zijn superieuren gegeven is, doch van boven, d. w. z. van God. Uit Joh. 3:31 blijkt reeds, dat Jezus met „van boven" bedoelt: van Zijn Vader. Hij onderwerpt Zich niet zoozeer aan Pilatus, doch aan den Vader, Die Hem naar Zijn heilig recht in dezen lijdensweg voert. En zulk een heerdijk woord vervlakt Boeke nu op zulk een platte manier.

Ook „De Wachter" wijdt enkele woorden aan Kees Boeke. De Bosch schrijft:

In de Bilthovensche beweging is de vrijheid het een en het al. Ze wil zich nog een glimp van godsdienstige gemeenschap geven, maar houdt er een eigenaardigen godsdienst op na.

Bij het Paaschvuur onder den sterrenhemel vraagt de spreker zijn gehoor af: „Zijn wij bereid als brandstof te dienen, om het nieuwe leven te openbaren?" Dan wordt gezongen van „O, hoor toch naar Jezus".

In de Zondagmorgensche Quaker-meetings wordt heilig-eerbiedige stilte verzocht „om het zachte fluisteren van Gods stem in onzen boezem te hooren". En in die „serene rust" wacht men dan op Gods stem in het hart!

Men publiceert een „Open Brief aan Meyrouw van Mecklenburg-van Oranje". Deze titelatuur wordt gekozen, omdat daarin „de beleefdheidsvorm voor gehuwde vrouwen wordt toegepast".

En zoo ook gaat men op z'n Bilthovensch „dopen" en vrije huwelijken „wijden".

Dit is niet Amerikaansch.

Dit is Hollandsch, Bilthovensch, Boekiaansch, maar ook barbaarsch.

Och, wat zijn we godsdienstig. We prakizeeten, mediteeren, ieder in zijn heilighdommetje, gebogen voor zijn afgodje, luisterend, stil, devoot, naar de stem van lijnen, liever dan naar de stem van boven, den donder van Gods majesteit bij Sinai, overgaande in het geruisch Zijner liefdestem op Golgotha.

Domineeskinderen.

Tenslotte, nu we toch bij Bilthoven terecht gekomen zijn, laten we hier volgen een opmerking van Everard Gewin te Bilthoven in „De Amsterdammer" over predikantskinderen:

De bekende dichtwoorden van Beets, waarin hij zegt, dat zijn wieg stond tusschen dorre bladeren en afgevallen bloemen, is in de ondeugende „Braga" aldus geparodieerd:

Hun wieg stond tusschen lauwerblaren
En afgeplukte myrthen in,
Omdat de vaders van 't gezin
Drogisten en apothekers waren.

Hierbij was te denken aan Beets, Hasebroek en Bosboom-Toussaint. Maar ook meer mannen van naam, wier vader „kruidmengkundige" was, zouden te noemen zijn. Ik denk aan den vermaarden Leidschen theoloog Kruenen en den schrijver Haverschmidt (Piet Paaltjes). Vroeger: Jeronimo de Bosch en niet te vergeten: Swammerdam, een der grondleggers van de zoologische wetenschap.

Gemakkelijker is het intusschen, om mannen van naam te vinden onder predikantskinderen. En dit feit is te meer opmerkelijk, waar de ondeugendheid van predikantskinderen spreekwoordelijk is. Of moet die ondeugendheid zoo opgevat worden, dat er „wat in" zit? In elk geval spreekt men er niet enkel bij ons van, maar ook in Duitschland, waar, volgens een spreekwoord, van predikantskinderen evenmin iets terecht komt als van het vee, dat een molenaar (in tegenstelling tot een hoer) er te onzaliger ure op na ging houden:

Pfarrers Kinder und Müller's Vieh,
Wie selten doch gerathen sie.

En daarnaast dan toch die verdienstelijkheid van verschillende predikantskinderen! Wel lees ik

bij Galton (Francis Galton, English men of science, London 1874, p. 23), dat niettegenstaande het scholarship voor predikantszonen, dat aan de universiteit Cambridge bestaat „the sons of clergymen rarely take a lead in science"; maar daar staan weer andere ervaringen tegenover: uit Duitse wetenschappelijke kringen hoorde ik, dat daar algemeen bekend is, dat onder mannen van verdienste betrekkelijk vele predikantskinderen zijn.

Wanneer wij de feiten nagaan, dan moeten wij de conclusie aanvaarden, dat inderdaad onder de mannen van verdienste een respectabel aantal predikantskinderen zijn. Ik denk aan Nietzsche, Kuyper, Tennison, Lessing, Björnson, Jacques Perk, Vincent van Gogh en vele, vele anderen.

Men hoort over theologen zoo vaak aanmerkingen en grapjes, dat het vervelend begint te worden. Uit het bovenstaande blijkt, dat uit een pastorie meer dan eens wat goeds voortkomt en dat men, er heen blikkend, niet behoeft te zeggen: laat varen alle hoop, gij die hier geboren wordt!

Wie begint eens een boek over „Het Predikantskind"? Stof genoeg. Historisch, Dogmatisch, Psychologisch, Biologisch. En als proefondervindelijk. Vanwege vaders afwezigheid elke pastorie een Dalton-in-het-klein. (Zie kortleden week.) Verband tusschen magerheid des lichaams en vetigheid (iets anders dan zathed) vann ziel. Bovendien is er haast bij, want het laatste is, althans onder gereformeerden, verdwijmend verschijnsel, zooals de kranten en de Zuid-Afrikaanders weten. Solaes voor de tegenwoordige slachtoffers van buiten-kerkelijke bezuiniging.

Stigmatistie??

Van het domineeskind tot den dominee is de overgang gemakkelijk. De Ned. Herv. Kerkbode voor Delft geeft een feuilleton. Daarin wordt verhaald over het leven en sterven van Hugo Binning. „Met een opwekkende aanspraak aan de Gereformeerde leeraars der Kerk van Nederland". Het feuilleton is overgenomen uit de „Schatkamer van Praktische Werken van Geref. Schrijvers". Daarmee wordt in het orgaan der Herv. Kerk van een academiestad in 1924 het volgende opgedischt:

Hij brak het kinderbrood, als een die zijn onthijt in den hemel genomen had, en wiens ziel onthaald en verzadigd was met het merg en die vetigheid van die dingen, die hij anderen opdischte om te eten; hij drong en overreedde zoo, om Christus te omhelzen en Hem met een voornemen des harten aan te kleven, als een die eóór zijn preeken Christus in zich geopenbaard gekregen had.

Alle vromen die hem hoorden (en ik twijfel niet, of de godzaligen die dit boekje lezen, zullen het toestemmen) bemerkten de geestelijkheid van zijn wijze van preeken en erkennen, dat hij een leeraar was van God geleerd en door Hem gezonden, bevindende dat hij recht sprak met een haar gezicht van een verloren zondaar en een liefelijk Zaligmaker. Zijn spraak was altijd liefelijk, wij zijn lippen altijd waren als een scharlaken-snoer; als hij predikte van een geslachten Zaligmaker voor veroordeelde zondaars, toonde de roep van zijn ziel en de roodheid zijner lippen, dat hij op den preekstoel en tot zijn prediken was gekomen van het in het verborgen kussen der bloedende wonden van een gekruisten Christus. O, gelukzalige leeraar, wiens voorbereidend werk tot zijn openbare betrachtingen grootendeels daarin ligt, en gelukzalig is het volk, aan hetwelk zulk een herder is gegeven; want hij was een herder naar Gods hart, en zijn voornaamste poging was, dat hij met een brandend hart en kokende ingewanden, Christus gekruist, klaarlijk voor oogen mocht houden aan degenen, tot wier ooren hij het vrolijk geklank bracht, en de blide tijdingen der zaligheid predikte.

Men kan er zeker van zijn, dat onder de lezers van het verhaal de grootste helft dadelijk alle bedenkingen tegen dit soort van mystiek zal beantwoorden met de klacht over onbekeerdheid, (zonder dat die klacht een aanklacht wordt, want wie kan daar iets aan doen, dat hij onbekeerd is?) Intusschen raken elkaar de uitersten. Immers, ook de Roomschen hebben hun gevallen van „stigmatistie" breed uitgemeten: de gevallen n.l. van menschen, die door sterke overdenking van Christus' lijden zijn wonden in hun vleesch hebben gekregen; „stigma" wil zeggen: wondteekenen, litteekenen. En al kan de roode lip van Binning niet halen bij de bloedende zijde van Franciscus van Assisi of met de op Vrijdag (Jezus' sterfslag) bloedende wonde van Anna Catharin Emmerich, toch is er een verheerlijking van een mystieken lijdenswellust, die op dezelfde lijn ligt. Ook Paulus spreekt van de litteekenen, de „stigmata" van den Heere Jezus, die hij draagt in zijn lichaam. (Gal. 6:17.) Maar bij hem zijn ze opgedaan in den harden strijd voor Jezus' zaak, ze zijn niet, gelijk bij de Roomschen en Binning, (in hun werkelijkheid of matie verbeelding) door denken, maar door doen, niet opzettelijk, doch onopzettelijk verkregen. Valse mystiek wacht erop, recht erom met God in uren van heete verbeelding; waarachtige levensstrijd loopt de stigmata op in den smartelijken kamp, waarin het geloof de overblijfselen van Christus' lijden achteraf begroet. Terugkeer tot den gekruisten Jezus is het één. Uitgaan van den verhoogden Christus is het ander. Het een haalt de genade in den kring van de natuur; het tweede heft de natuur op in de sfeer der genade.

Inderdaad, de gereformeerde leeraars van Nederland hebben ook uit de dingen van deze eeuw nog wel wat om te leeren. Al zou het alleen maar zijn de meeuwe psychologie, die de heele leer van de orde des heils kan beïnvloeden. En vele andere dingen, o.a. het mirakel van Lourdes. K. SCHILDER.